

змінюватись свідомість водіїв не лише ГТ, але і власників приватних автомобілів, адже, коли нехтуючи правилами дорожнього руху, водій приватного транспорту не пропускає МТЗ із зупинки, він нехтує інтересами не лише даного МТЗ, але і його пасажирів, які також мають потребу у переміщенні.

УДК 338.242.2

МЕТОДИ ОЦІНКИ ВПЛИВУ ЧИННИКІВ НЕПРЯМОЇ ДІЇ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

METHODS FOR ASSESSING THE IMPACT OF ENVIRONMENTAL
FACTORS ON THE FUNCTIONING OF AN ENTERPRISE

Лілія Литвишко, Катерина Компанець, Оксана Височило

Національний транспортний університет

Україна, м.Київ – 01010, вул. М.Омелянвича-Павленка, 1

The factors of direct and indirect influence influence on activity of motor transport enterprises. For the estimation of influence of indirect factors of environment on functioning of enterprise use methods: PEST (STEP) - analysis, ETOM analysis, QUEST – analysis.

Сучасний етап розвитку економіки України характеризується високою конкуренцією серед суб'єктів господарювання. Усі учасники ринкових відносин повинні самостійно і цілеспрямовано формувати та здійснювати науково-технічну політику, оперативно приймати нові управлінські рішення у сфері економіки, техніки, технології, організації тощо. Для керівників важливим є сприйняття організації, як системи, що складається з взаємопов'язаних частин, які в свою чергу пов'язані із зовнішнім світом (середовищем постійних змін). А отже, для того, щоб успішно виживати в довгостроковій перспективі, підприємство повинно вміти передбачати які труднощі можуть виникнути на його шляху в майбутньому і які нові можливості можуть відкритися для нього. Є необхідність передбачати ці зміни, щоб адаптувати свою маркетингову політику до них. Тому стратегічне управління при вивченні зовнішнього середовища концентрує увагу на з'ясуванні того, які загрози і які можливості таїть в собі зовнішнє середовище.

Створення умов для розвитку конкурентної політики підприємств транспорту, обумовлене впливом багатьох вагомих чинників. Найбільшу загрозу для України становить наростання «системного відриву» економіки від економік провідних країн через несумісність технологій, низьку здатність до інвестицій і нововведень, а також структурно-галузеву та інституціональну несумісність.

Для сучасних автотранспортних підприємств, які надають послуги по перевезенню пасажирів, необхідність враховувати всі чинники зовнішнього середовища особливо актуально стало останнім часом. На жаль, показники динаміки пасажирообороту та пасажирських перевезень автомобільним транспортом по Україні за 2010 – 2016 рр. (таблиця 1), віддзеркалюють загальноекономічні тенденції, які характеризуються нестабільністю, уповільненням зростання обсягів пасажирських перевезень [1].

Це пов'язано з швидкими змінами в економічних умовах діяльності підприємств та пояснюється це різними причинами, серед яких - скорочення попиту на транспортні послуги певних категорій населення, внаслідок зменшення їхніх доходів, а також низька якість послуг, зростання тарифів на проїзд, недостатній рівень безпеки перевезень тощо.

Аналіз зовнішнього середовища є оцінкою стану і перспектив розвитку найважливіших, з погляду підприємства, суб'єктів і чинників навколишнього середовища: законодавчої бази, галузі, ринків і сукупності глобальних чинників зовнішнього середовища, на які підприємство не може безпосередньо впливати.

Таблиця 1

Динаміка пасажирообороту та пасажирських перевезень автомобільним транспортом по Україні за 2010 – 2016 рр.

Роки	Пасажирооборот		Перевезено пасажирів	
	млн.пас.км	у % до попереднього року	млн	у % до попереднього року
2016	34488,0	99,7	2025,0	90,0
2015	34775,6	81,6	2259,8	77,6
2014	42696,9	92,5	2915,3	91,2
2013	49091,7	97,6	3340,8	96,8
2012	50368,6	97,8	3448,7	95,5
2011	51396,2	98,7	3604,6	96,7
2010	52063,8	94,3	3719,4	92,7

Тому, для оцінки впливу чинників непрямої дії на функціонування автотранспортних підприємств використовують такі методи [2; 3]:

1). PEST (STEP) – аналізу, 2). ETOM – аналіз, 3). QUEST – аналіз.

Зокрема, перший метод можна розглядати у двох варіантах: STEP- і PEST- аналіз. Варіант STEP-аналізу використовується для країн з розвинутою економікою і стабільною політичною системою, пріоритети - облік соціальних і технологічних чинників. PEST-аналіз - для аналізу макросередовища в тих країнах, де економіка слабо розвинута і знаходиться в перехідному періоді, на першому місці вплив політичних і економіки чинників. При виборі першого або другого варіанту критерієм виступає пріоритетність обліку тих або інших груп чинників макросередовища з погляду сили можливої дії і стабільності чинників для моніторингу.

Метод ETOM - аналізу (від англ. Environmental Threats and Opportunities Matrix)– матриця загроз і можливостей чинників опосередкованого впливу зовнішнього середовища на основі матриці з обмеженою кількістю виокремлених експертами факторів і подій.

QUEST-аналіз (від англ. Quick Environmental Scanning Technique– техніка швидкого сканування зовнішнього середовища) – аналіз, який на відміну від STEP-аналізу та ETOM-аналізу дозволяє враховувати можливі взаємозв'язки і взаємовплив факторів і подій зовнішнього середовища.

Отже, ефективність та надійність функціонування автотранспортних засобів, як елементу макрологістичної системи, в значній мірі залежить від визначення ступеня впливу чинників, які впливають на діяльність підприємства в цілому. Тому, своєчасно проведене маркетингове дослідження чинників непрямої дії та виявлення їх впливу на чинники мікросередовища організації дозволять розробити доцільні маркетингові рішення, що будуть сприяти забезпеченню конкурентоспроможності автотранспортних послуг.

Список літератури

1. Статистичний щорічник України / Офіційний сайт Укрстату [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrstat.org/uk>;
2. Ілляшенко С.М. Маркетингова товарна політика: Підручник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2013. – 234 с.;
3. Гірченко Т.Д., Дубовик О.В. Маркетинг: Навчальний посібник, - Київ: «Фірма Інкос», Центр навчальної літератури, 2013. – 255 с.